

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
201104529

Vår ref.
11/5831-

Dato
14.03.2012

Svar på høring - NOU 2011:18 Struktur for likestilling

Vi viser til høringsbrev fra Barne-, likestillings- inkluderingsdepartementet av 9. desember 2011 med vedlegg.

Generelt

Det fremgår av utvalgets mandat at et av formålene med likestillingutvalgets arbeid er å legge grunnlaget for en helhetlig og kunnskapsbasert likestillingspolitikk for fremtiden. Foreliggende utredning er første leveranse fra utvalget, og knyttet til en presisering av mandatet med oppdrag å vurdere de eksisterende institusjonelle og organisatoriske rammene for likestillingsarbeid i offentlig regi på lokalt, regionalt og sentralt nivå. Av utvalgets mandat for øvrig, fremgår det tydelig at likestilling i utvalgets sammenheng skal forstås som kjønnslikestilling.

Etter Arbeidsdepartementets oppfatning kommer utvalget med flere forslag som synes å gå ut over utvalgets mandat, og som vil få betydning på andre områder enn likestilling, uten at dette fremheves klart nok i utredningen. I tillegg mener vi at flere av forslagene er mangelfullt utredet. Et eksempel på begge deler er utvalgets forslag til ny § 1 b i likestillingsloven, hvoretter offentlige myndigheter blant mye annet skal være pliktig til å forebygge "... hatvold og kjønnsrelatert vold". Så vidt vi kan se er forslaget ikke problematisert i innstillingen, utover en kort bemerkning om at utvalget mener det representerer en konkretisering av gjeldende rett. Det opplyses ikke hva som tenkes å ligge i et begrep som "hatvold". Det redegjøres heller ikke for hvorfor tiltak i denne forbindelse skal forankres i likestillingsloven.

Vi forutsetter at BLD gjør en grundig vurdering av evt. forslag man ønsker å gå videre

med, særlig når det gjelder forslag knyttet til de øvrige diskrimineringslovene, og at mangelfullt utredede forslag sendes på ny høring før de eventuelt fremmes for Stortinget.

Til kapittel 3 – lovens diskrimineringsvern – utvalgets vurderinger og forslag

- *Bestemmelser om sammensatt diskriminering i likestillingsloven og i de øvrige diskrimineringslovene*

Likestillingsutvalget foreslår i utredningens kapittel 3.4 et forbud mot diskriminering på flere grunnlag (i samme sak), såkalt sammensatt diskriminering, i likestillingsloven og i de øvrige diskrimineringslovene.

Arbeidsdepartementet har problemer med å se at utvalgets forslag gir noe mer enn hva som følger av gjeldende regulering. Forslaget til ny § 3 a i likestillingsloven har slik ordlyd: "Diskriminering på grunn av kjønn i kombinasjon med etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion, livssyn, alder, politisk syn, seksuell orientering eller funksjonsnedsettelse er forbudt." Arbeidsdepartementet vil vise til at diskriminering på hvert enkelt grunnlag allerede er forbudt; at diskriminering på to eller flere grunnlag er forbudt følger av dette. Så vidt vi kan se er det intet i utredningen som f.eks tilsier at utvalget mener at terskelen (ift det enkelte diskrimineringsgrunnlag) for lovbrudd skal være lavere ved "sammensatt diskriminering". Det fremstår da som uklart hva utvalget vil oppnå ved sitt forslag.

Departementet viser også til at diskrimineringslovutvalget (NOU 2009:14) kom til at det ikke var påkrevd med en egen lovbestemmelse om diskriminering på flere grunnlag for at håndhevingsorganene og domstolene skulle kunne håndtere slike saker. Dette utvalget foreslo derfor at sammensatt diskriminering ikke skulle lovreguleres særskilt. Arbeidsdepartementet kan heller ikke se at utvalget har foretatt en vurdering av virkningen av at det har skjedd diskriminering på flere grunnlag, herunder hvorvidt det forhold at det har skjedd diskriminering på mer enn ett grunnlag skal vektlegges ved oppreisningsutmålingen.

- *Tydeliggjøring av aktivitetsplikten for alle arbeidsgivere*

Utvalget foreslår i utredningens kapittel 3.5 at aktivitetsplikten for alle arbeidsgivere blir tatt inn i likestillingsloven og presisert til å omfatte blant annet rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, arbeidstid herunder ufrivillig deltid og individuell tilrettelegging. Utvalget viser til at en presisering av plikten til å omfatte arbeidstid og ufrivillig deltid er i samsvar med at regjeringen i Meld. St. 29 (2010-2011) har varslet at den vil vurdere hvordan ufrivillig deltid kan inngå som ledd i virksomhetenes aktivitets- og redegjøringsplikt etter likestillingsloven. Arbeidsdepartementet viser til kapittel 22.4.4 i Meld. St. 29 (2010-2011), og er positiv til at det arbeides videre med å vurdere hvordan virksomhetenes arbeid mot ufrivillig deltid og for mer heltid best kan inngå som en del av oppfyllingen av arbeidsgiveren sin aktivitetsplikt.

I tillegg foreslås det at det presiseres at ”individuell tilrettelegging” er omfattet av aktivitetsplikten. Som eksempler på individuell tilrettelegging nevner utvalget at det kan være knyttet til tilrettelegging i arbeidslivet for kvinner i sammenheng med graviditet, og det kan være tilrettelegging for begge kjønn i sammenheng med foreldrepermisjon. Etter Arbeidsdepartementets vurdering kan det være uklart hvorvidt forslaget er ment å være en utvidelse eller en presisering av arbeidsgivers tilretteleggingsplikt etter arbeidsmiljøloven. Arbeidsdepartementet har ikke innvendinger mot forslaget, forutsatt at det klargjøres at det ikke i seg selv representerer noen materiell utvidelse av tilretteleggingsplikten. Det vises likevel til at systematikken på dette området også ivaretas av forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften).

- *Håndheving og kontroll*

Utvalget foreslår at offentlige myndigheters aktivitetsplikt etter utkastet § 1 b skal være underlagt tilsyn fra BLD, med mulighet for departementet til å delegere oppgavene til et underliggende organ (direktorat). Arbeidsdepartementet har vansker med å se det hensiktsmessige i at akkurat denne tilsynsoppgaven skal legges til et annet organ enn de etablerte tilsynsmyndighetene etter likestillingsloven; ombudet og nemnda.

Kapittel 10 – Nemndas vedtaksmyndighet

Utvalget foreslår at nemnda får myndighet til å tilkjenne oppreisning i saker om diskrimineringsbrudd, både i saker etter likestillingsloven og de andre diskrimineringslovene. Utvalget foreslår videre at oppreisning skal ha samme virkning som en rettskraftig dom og skal kunne fullbyrdes etter reglene for dommer.

Hensynet til rettsikkerheten til den part som kan bli ilagt oppreisning gjør at et forslag om å gi nemnda en slik vedtaksmyndighet, må vurderes nøye. I arbeidslivet kan oppreisning fastsettes på objektivt grunnlag, det vil si uten at arbeidsgiverne kan bebreides for diskrimineringen. Dette er et argument for at fastsettelse av oppreisning bør domstolbehandles.

Utvalget viser til at de har gjennomgått generelle krav til nasjonal prosesslovgivning og nemndas saksbehandling, og mener prosessen for nemnda er tilfredsstillende for å gi nemnda myndighet til å tilkjenne oppreisning. Nemndas behandling bygger imidlertid i sin nåværende form ikke fullt ut på bevisumiddelbarhet, et prosesskrav som etter vår vurdering bør være til stede for å kunne vurdere om vilkårene for oppreisning er oppfylt og evt. oppreisningens størrelse. Ettersom den diskriminerte fremdeles må reise søksmål når det gjelder erstatningskravet, vil utvalgets forslag kunne føre til at det kan bli ført to parallelle prosesser om samme sak, der både nemnda og domstolene tar stilling til om diskrimineringsforbudet er brutt.

Dersom nemnda ikke gis myndighet til å fastsette oppreisning når den finner at det har funnet sted brudd på diskrimineringsforbudet, mener utvalget at man må vurdere andre ordninger som kan gi et mer effektivt diskrimineringsvern og fremhever den svenske ordningen med at Diskrimineringsombudsmannen selv kan ta sakene til domstolene. Arbeidsdepartementet viser til det som er sagt innledningsvis og forutsetter at et slikt forslag eventuelt vurderes grundig og sendes på ny høring.

Med hilsen

Eva Strømsnes (e.f.)
avdelingsdirektør

Kristine Høgh
rådgiver